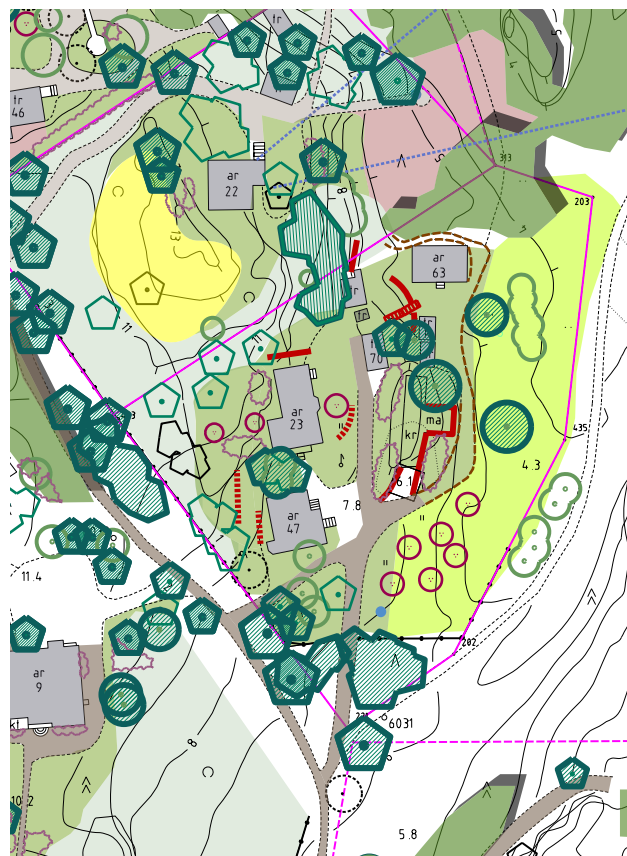

Nykytila ja säilyneisyys

Sisääntulopuolta hallitsevat edelleen komeat vanhat männyt, joita myös on pihapiirissä.

Syreenit ja omenatarhan vanhat puut ja asuinrakennuksen Ar 47 edessä kasvava omenapuu ovat vanhinta lajistoa. Rakennuksen länsipuolella on ladotuun tukimuurin pengerretty istutusalue jossa kasvaa vanhaa ja uutta pensas- ja perennalajistoa.

Huvilapalstaan alkuperäinen rajausta on säilynyt ja siihen kuuluneet viljelyalat ovat edelleen osa määräälaa. Tämä tontin alava itäkaista on nykyisiin hoidettua puutarhaa, jossa kasvaa omenapuita ja muutama raita.

Arvot

Heikinniementien vanhat männyt joiden ryhmä jatkuu naapuritontille

Vanha maakellari (jonka katto on romahtanut 80-luvulla)

Vanhat pihakäytävät, jotka ovat Meilahden tilan ajalta 1840-luvulta

Entisen hyötypuutarhan säilyminen avoimena

Rakennukset

Palstan 34 rakennukset vuonna 1918

Vuoden 1918 laajennussuunnitelmaan liittyy Hans Westersundin laatima asemapiirros (ks. huvilakortin ensimmäinen sivu) ja pienen asuinrakennuksen laajennuspiirustus. Muita varhaisia piirustuksia ei ole tiedossa. Tontin itäosassa oli tuolloin pohjois-eteläsuuntainen vanha kellari ja sen päällä ”paviljonki”, halkovaja, talli, sauna, käymälä ja kaksi asuinrakennusta.

Lähempänä Heikinniementietä sijaitseva isompi, T-muotoinen asuinrakennus (nykyinen 42148) on säilynyt, samoin sen pohjoispuolella oleva pienempi asuinrakennus (42129), joka v. 1918 piirustusten mukaan oli tarkoitus laajentaa kahteen suuntaan.

Asuinrakennus 42148

Todennäköisesti 1910-luvulta periytyvän kaksikerroksisen asuinrakennuksen piirustuksia ei ole löytynyt.

Päävolyymin kattaa pohjois-eteläsuuntainen harjakatto, jonka lounais- ja koilliskulmaan liittyvät poikittaiset harjakatto-osat muodostavat julkisivuun cottage-tyylisen aiheen. Toisen kerroksen ikkuna nousee räystäään yläpuolelle. Itäsivulla on päävolyymin eteen rakennettu ikkunallinen porstua ja ulkoportaot. Eteläsivulla on lasikuisti, jonka viistetyin lounaiskulman päältä kohoaa suipopäinen, monikulmainen torni. Kuistiosa on perustettu pilareille. Lasikuistin päällä on leveä avoparveke, jonka kaiteessa on 1900-luvun vaihteen huviloille tyypillisiä lehtisahauskuvioita.

Äskettäin uusittu vesikate on konesaumattua peltiä. Julkisivuverhouksena on pysty- ja vaakasuuntainen laudoitus, jonka jäsentely vaihtelee eri puolilla. Rakennus oli kesällä 2012 lähes kokonaan maalattu vihreäksi valkoisin listoin ja vuoriladoin. Valkoiseksi maalatut puuikkunat on jaettu sekä pysty- että vaakasuuntaan. Sekä ylä- että alapuitteissa on ulkonevat tippanokkalistat.

Ulkoasu on 1950-luvun valokuvasta päätellen pääosin säilynyt. Arkistokuvassa väritys näyttää varsin vaalealta, toisin kuin nykyinen vihreä sävy.

Asuinrakennus 42129

Muutospiirustusten perusteella (1918) yksikerroksisen, harjakattoisen rakennuksen eteläsivulla oli laajennuksen jälkeen avoporras ja kattamaton, kapea veranta, sen takana eteinen, ruokasali ja sali, keittiö, kaksi muuta huonetta, palvelijan huone, keittiön eteinen ja toinen, ikkunallinen kuisti ja toiset ulkoportaot. Pohjoispäädyssä oli sisäportaattullakolle. Uunit oli keskitetty kahden hormiryhmän ympärille. Julkisivu oli pääosin vuorattu vaakasuuntaisella paneelilla, päätykolmiossa oli pystylaudoitusta. Vanhempi rakennusosa erottui pitkän julkisivun poikkipäätyaiheena. 1910-luvulle tyypilliseen tapaan harjakaton päädyt oli yläsalaan aumattu ja T-mallisten ikkunoiden yläpuitte oli jaettu pieniin ruutuihin. Salin viereinen itäsivun huone laajeni julkisivulinjasta ulos kulmistaan viistetyksi erkkeriksi.

Asuinrakennus 42160

Tontin koillisosassa, jossa vuonna 1918 sijaitsi talli, on matala, kahdella poikittaissivellä varustettu, vaakalautavuorattu, harjakattoinen asuinrakennus, jonka rakennusajasta ei ole tietoa. Rakennus näkyy nykyisten rakennusten ympäröimänä 1960-luvun valokuvassa. Vesikatteena on aaltoprofiililevy. Julkisivut on maalattu keltaiseksi valkoisin listoin.

Muut rakennukset, mm. 42163

Tontin koillisosassa on ryhmä punamullan sävyyn maalattuja, huopakatteisia sekä vihreäksi ja keltaiseksi maalattuja piharakennuksia, leikkitupa ja sauna. Tornillisen huvilan viereen on alarinteeseen sijoitettu kevytrakenteinen autokatos.

Yhteenveto huvilajapalstojen arvoista

1. Kesäranta (Bjelbo)

Kesäranta puistoineen on suojeltu valtion omistamana kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuksena ja kohteena. Päärakennus on rakennustaiteellisesti merkittävä ja 1800-luvun lopun kahden rakennusvaiheen ominaispiirteensä hyvin säilyttänyt. Piharakennukset ovat säilyneet osana kokonaisuutta. Rakennuksista tulisi tehdä perusteellinen rakennushistoriallinen selvitys.

Edustuspuutarhana Kesäranta on erityisasemassa, jossa hoitotaso ja tulisi edustaa 1800-luvun lopun huvilakulttuuria ja puutarhaihanteita ja sen arvostusta vaikkakin nykyiseen käyttöön sovellettuna. Puutarhaa tulisi tutkia tarkemmin nykyisten rakenteiden alkuperän selviämiseksi, mukaan lukien käytät ja muurirakenteet. Rantamuurin palauttamista graniittimuuriksi tulisi tutkia.

2. Toivola

Toivolan päärakennuksen sijainti on kaupunkikuvallisesti ja maisemallisesti merkittävä ja Meilahden huvila-alueen maamerkki. Toivola on Meilahden huvilakauden rakennuksista vanhin. Arkkitehti Granholmin suunnittelema päärakennus on rakennustaiteellisesti arvokas (RKY 2009) Granholmin suunnitelmat olivat vuonna 1880? esillä Helsingin taideyhdistyksen näyttelyssä. Päärakennukseen liittyvä korkea graniittimuuri pohjoispäässä olevine portaineen sekä takorautaiset kaidetolpat yhdistävät rakennuksen maisemaan erityisen onnistuneesti. 1800-luvulta periytyvä punainen asuinrakennus on hahmoltaan säilynyt mutta muuttunut.

Palstan topografia (kallioiden jyrkät seinämät, avoin kallioselänne) on leimallinen ja arvokas osa huvilapalstaa ja sellaisena jatkossakin pidettävissä näkyvillä. Historiasta periytynyt puutarhan luonne vanhoine hedelmäpuineen edustaa paikan kulttuurihistoriaa samoin kuin purettujen rakennuksien jäänteet. Puutarhan kokonaishahmo on säilynyt uudistuksista huolimatta (punaisen talon uudet kivetyt oleskelupaikat, päärakennuksen terassin uusitut pintarakenteet) Vanhaan maisemapuutarhaan kuulunut laaksopainanne palstan itäpuolella sisältää arvoja joita tulisi tarkemmin tutkia tontin uuden rajauksen määrittämiseksi ja laakson maisemanhoidon perustaksi. Ainakin graniittiportaatt tulisi kokonaisuudessaan sisällyttää huvilapalstaan. Palstalla on paljon hyvin vanhoja yksittäispuita joita tulee edelleen vaalia. (mm. vanhat, 1870-luvulla istutetut tammet umpeenkasvaneessa maisemapuutarhassa kallion itäpuolella.

3. Bergvik

Jäänteet huvila-ajalta ovat vähäiset. Yksittäiset säilyneet pihapuut tulisi harvennuksessa ottaa esille. Luoteisosassa olevan umpeenkasvaneen viljelyalan voimakkaampi harvennus on perusteltua paitsi kulttuurihistoriallisista syistä, myös kalliojyrkänteen tuomiseksi esille Seurasaarentien maisemassa.

4. Orkolinna

Rakennus ja sen kivijalka on purettu. Jyrkän mäen päällä syrjässä Maila Talvion puistosta on säilynyt monipuolinen valikoima huvilakauden puutarhan pensaita sekä perennoja.

5. Laaksola

Paikan nykyinen arvo perustuu taiteilijaprofessori Laila Pullisen Maila Talvion muistomerkkiin ja siihen liittyvään maataiteeseen (1974) sekä vuonna 1993 rakennettuun Maila Talvion puistoon.

Visuaalinen yhteys rantaan lisäisi puiston arvoa ja käytettävyyttä huomattavasti mutta se edellyttäisi tekolampien pumppaamon siirtämistä nykyiseltä hallitsevalta paikaltaan sivummalle.

6. Tallbo

Huvilarakennus on rakennustaiteellisesti arvokas kahdessa vaiheessa syntynyt yhtenäinen kokonaisuus piharakennuksineen. Päähuvilan sisätiloissa on arvokkaita alkuperäisiä rakennusosia (ovia, ikkunoita, puulattioita, kaakeliuuneja). Rakennuksien nykyinen käyttö on sopeutettu rakennuksen arvoa kunnioittaen. Mahdollisten tulevien peruskorjausten pohjaksi tulisi laatia perusteellinen rakennushistoriallinen selvitys joka myös sisältäisi huvilapuutarhan historiaselvityksen.

Meilahden hienoimmat rantakalliot ovat Tallbon huvilapalstan suurimpia arvoja. Saunarannan pengerrys tulisi korjata huvilakaudelle kuulunutta huolellista ilmettä vaalien.

Axel Erikssonin suunnittelema puutarhataiteellinen kokonaishahmo on vielä havaittavissa vaikka yksityiskohdat ovat hävinneet. Perusteena on 1900-luvun alun maisemapuutarhan käytäväverkoston säilyminen nykypäiviin ja niistä erityisesti kartanon aikainen polku (Erikssonin huomioima) joka kertoo niemen merkityksestä promenadeille Meilahden kreivien omistuskaudella 1800-luvun alkuvuosikymmenillä.

Keittiökasvitarhan säilyminen alkuperäisellä rajauksella ja aktiivisessa käytössä ja Tallbon toiminnan osana on tärkeää kulttuurihistoriallisen kokonaisuuden vaalimisen kannalta.

8. Päiväranta (Granvik)

Albert Mellinin suunnittelema huvilarakennus on ominaispiirteensä säilyttänyt ja rakennustaiteellisesti arvokas. Suunnitelma on julkaistu 1886.

Päivärannan kokonaisuus on ollut yksi Meilahden hienoimmista huvilaympäristöistä ja sen hiekkaranta on ollut vetovoimainen jo kreivien aikaan. Kohteesta on olemassa laaja 1930- ja 1940-lukujen valokuva-aineisto, josta käy ilmi huolella hoidetun puutarhan luonne. Aineiston avulla kohteen ympäristöhistoria tulisi selvittää tarkemmin. Vaikka puutarha on ollut hoitamatta pitkään, monia alkuperäisiä piirteitä on palautettavissa.

Tulevalta kunnostussuunnitelman tulee perustua tarkempaan selvitykseen Granvikin aikaisesta puutarhasta ja myös sen jälkeisestä puutarhahistoriasta. Siinä yhteydessä on syytä inventoida tontin kulttuuriperäinen kasvillisuus. Riippumatta paikan käytöstä tulee suunnittelussa löytää hyvä ratkaisu Mäntyniemen vastaisen rajan eheyttämiseksi. Raja-aidan paikka on Päivärannan maiseman kannalta vähemmän onnistunut.

9. Capri (Havanna, Hedvigsro)

Caprin rakennusryhmä on sijaintinsa vuoksi ympäristöllisesti ja kaupunkikuvallisesti merkityksellinen. Vaiheittain muodostunut rakennettu kokonaisuus piharakennuksineen heijastaa kullekin ajalle ominaisia tyylipiirteitä. Tämä huvilarakennuksen ajallinen kerrostuneisuus on hahmotettavissa. Interiöörissä on säilynyt vanhoja pintoja ja yksityiskohtia.

Puutarhan alkuperäinen tilallinen luonne on hyvin säilynyt, joskin rantapuusto on aikaisempaa tiheämpi. Huvimaja on säilyttänyt näkyvän paikkansa ja puutarhan maastorakenteet ovat jäljellä. Huomattava määrä vanhoista puista on arvioitu olevan huvilan ensimmäiseltä kaudelta. Laituri on uusimistarpeessa.

11. Furunäs

Furunäs edustaa Meilahdessa Helsingin kaupungin ensimmäisen palstoitusvaiheen huviloita (1890-luku) ja siksi kulttuurihistoriallisesti merkittävä. Rakennuksessa heijastuu sen pitkä muutoshistoria. Puutarhan muotoutumisessa tärkein vaihe oli 1900-luvun alussa josta edelleen on säilynyt jälkiä ja jäänteitä. Runsas luontaisesti kasvanut puusto, tontin koon pienentyminen ja vähäinen hoito hämärtävät puutarhahistorian hahmottumista.

12. Ljunganmo

Ljunganmon päärakennus on rakennustaiteellisesti arvokas. Historiallinen kerroksellisuus näkyy varsin hyvin rakennuksen ulkoasussa ilmaisten kulloisenkin omistajansa aikaa, mieltymyksiä ja yhteiskunnallista asemaa. Interiööreissä on säilynyt runsaasti piirteitä 1900-luvun alkuvaiheesta. Maisemaan ja sen topografiaan hyvin soitetut rakennukset, huvilarakennus ja kaksi hieman erillään olevaa piharakennusta muodostavat sopusuhtaisen kokonaisuuden.

Huvilapuutarhan keskeisin aihe, suora käytävä rantaan ja sen varrella oleva syreenimaja ovat säilyneet. Muut aiheet ovat ajan myötä hävinneet luonnonkasvillisuuden joukkoon. Kaivorakennus ei kuulu alkuperäiseen puutarhasommitelmaan, mutta antaa kulttuurista arvoa muuten luonnontilassa olevalle puutarhan osalle.

Ljunganmon pihapiirissä olevat vanhat männyt ovat huvilaa edeltävältä ajalta ja siksi erittäin arvokkaita.

Puutarhapalstatoiminta heijastaa puutarhuri Sundsténin puutarhavihjelyä palstalla ennen rakennusvaihetta. Kulttuurihistoriallisista ja maisemallista syistä palstaviljelyn jatkuminen on suotavaa.

13. Kevätkallio (Vårberga)

Palstalla on jäänteitä J.M. Skogströmin suunnittelemasta puutarhasta, joita olisi aiheellista tutkia tarkemmin.

Palaneen rakennuksen paikalle siirretyn Villa Strömistö Tammisaaresta myötä puutarhaa on uusittu.

14. Tomtebo

Arkkitehti Gustaf Nyströmin itselleen suunnittelema huvila ja sen laajennus, sekin Nyströmin käsialaa, on rakennustaiteellisesti erityisen arvokas. Interiöörissä on 1800-luvulta säilyneitä rakennusosia ja rakennuksen alkuperäinen tilaratkaisu on hyvin hahmotettavissa.

Puutarhan tärkeimmät elementit, Tamminiementien puoleisen sivun lehmusrivi, käytävät sekä vanha, rakennuksen paikan määrännyt mänty ovat säilyneet. Näin on myös säilynyt puutarhan alkuperäinen tilarakenne. Muu arvokas puusto on otettavissa esiin (vanhat männyt nuorvaahteroiden seassa palstan kaakkoisosassa). Määräalueen itäistä rajaa voidaan muuttaa uuden ulkoilureitin linjauksen yhteydessä (ks ulkoilureitit). Puutarhan kaakkoisosassa voi olla jäänteitä Meilahden rantapuiston kreivien aikaisista poluista tai istutuksista, joita olisi syytä tarkemmin tutkia.

Huvilan keskeisen sijainnin ja arvon vuoksi sen toiminnan tulisi tulevaisuudessa olla yleisölle avoin. Silti tienpuoleinen rajaus pensasaitoineen olisi syytä palauttaa.

Hoidon puutteesta aiheutuvan tilan toivoisi korjautuvan tulevan käytön myötä.

Nyströmin suunnittelemien puutarhakalusteiden palauttaminen puutarhaan on toivotavaa.

15. Tamminiemi (Ekudden)

16. a Villa Angelica (Waaranto, Tammisto)

Huvila on rakennustaiteellisesti ja henkilöhistoriallisesti arvokas. Rakennus edustaa kaupungin palstoituksen ensimmäisen vaiheen, 1890-luvun rakennustyyliä. Meilahden maisemassa laajasti vaikuttanut puutarhuri Sundstén rakennutti huvilan oman perheensä käyttöön. Ulkomuodoltaan rakennus rinnastettavissa kaupunkiporvariston huvila-arkkitehtuuriin mutta sisätilojen huonejaolta se on lähempänä maalaistaloa ja agraarikulttuuria.

Puutarhan historia on havaittavissa rakennuksen ympärillä, joskin umpeenkasvu ja näköyhteyksien puuttuminen laaksoon ovat muuttaneet tilarakennetta. Arvokkainta on vanhojen tammien sekä puutarhakäytävien paikkojen säilyminen.

16. b Villa Nybacka III

Oletettavasti Sundsténin kaudelta peräisin olevat arvokkaat tammet ovat säilyneet. Tammi onkin Meilahden entisen tilakeskuksen ympäristössä tunnuspuu. Asuinrakennuksen poikittainen sijainti poikkeaa aikaisemmin vallinneesta tilanteesta. Koska rakennus myös on kooltaan suuri, asettuu se laaksomaiseman aikaisempaa hallitsevammin. Jatkosuunnit-

telulle jää harkittavaksi millä tavalla laakson ulkoilureitti saadaan sovitettua rakennuksen ja rinteen väliin. Myös laaksomaiseman avaaminen edellyttää huvilan asuinviihtyvyyden ja kulttuurimaiseman vaalimisen kannalta hyvien ristiriidattomien ratkaisujen etsimistä.

17. Tapiola (Solbacka)

Rakennus on purettu. Puutarhan jäänteitä on vielä vähän jäljellä. Harvinaisia kasveja on siirretty muualle Meilahden puistoihin.

18. Uusi Nybacka

Mäntyniemestä siirretty huvila, uimahuone ja piharakennus ovat rakennustaiteellisesti arvokkaita ja ulkoisen ominaispiirteensä säilyttäneitä. Uimahuonetta voidaan pitää rakennustyyppinsä hyvin harvinaislaatuisena edustajana. Sille Heikinniementien rajalla valittu paikka ei anna mielikuvaa rakennuksen alkuperäisestä funktiosta. Uimahuoneelle saavutaan rinteen puolelta, joten palstan alarinne olisi sopinut rakennukselle paremmin.

Tontin aita poikkeaa näkyvästi Meilahdessa perinteisesti käytetystä säleaitatyypistä.

Puutarhassa on säilynyt runsaasti Sommarron aikaista puustoa (mm osa tammista) ja myös Nybackasta siirrettyä puutarhakasvillisuutta. Nykyinen hoitotaso on hyvää ja vastaa Meilahden huvila-alueen vanhaa kulttuuriperintöä.

Sommarron vanhaan puutarhaan kuulunutta mutta palstan ulkopuolelle jäänyttä pitkää käytävää Hekinniementielle (kaakkoon) käytetään aktiivisesti On myös mahdollista että kyseinen käytävä periytyy kartanon ajalta. Käytävän aktiivinen käyttö varmistaisi jatkosakin sen säilymisen.

Historiallisesti tärkeä visuaalinen yhteys etelään (alun perin Violan kummulle) on kasvanut umpeen. Näkymän avaamista tulisi tarkastella yhteistyössä laakson maisemahoidon suunnittelun kanssa.

19. Viola

Arkkitehtonisesti yhtenäinen vaiheittain syntynyt rakennus joka mittakaavaltaan ja hahmoltaan on sopusuhtainen.

Violan matalalla kummulla ja sen istutuksilla on ollut maisemallinen merkitys sen vielä ollessa peltojen ympäröimä. Tämä historia ei enää ole luettavissa huvilapalstalla. Jos halutaan tuoda esille ympäristön historiallisia piirteitä, on sen tapahduttava ensisijaisesti tonttia ympäröivien viheralueiden suunnittelun ja kehittämisen kautta.

20. Solhem

Rakennus on purettu.

Rakennuksen paikka omaa sellaisenaan maisemallista arvoa, sillä yhteys mäen avoimena pidetylle laelle, näköalapaikalle, on olemassa. Monumentaaliset graniittiportaat koillisrinteessä sekä puutarhakasvillisuudelle niin ikään graniitista rakennetut tasot ovat säilyneet vahvana rakennettuna elementtinä. Kohteen kasvillisuus on tutkittu ja vanhoja perennalajeja on säilynyt.

Solhemin huvilahistoriasta ja Meilahden kartanohistoriasta kertova ympäristö sisältää sekä näkyviä että kasvillisuuden peittämiä arvoja joita jatkosuunnittelussa tulisi tarkemmin analysoida. Paikka muodostaa Tamminiemen ja Meilahden kartanon välissä maiseman, jonka tulevaisuutta tulee tarkastella kokonaisuutena yhdessä Kaupungin taidemuseon paikan tulevaisuuden suunnittelua. Näkymiä merelle tulisi avata.

21. Meilahden päärakennus (Villa Bredablick)

Rakennuksien sijainti ja niiltä avautuvat näkymät Saunalahdelle ovat paikan keskeisiä arvoja. Lehmuskuja päärakennuksen terassilta rantaan ja jyrkät portaat ovat jäänne 1900-luvun alun sommitelmasta. Osa muista käytävistä on sitäkin vanhempia. Myös sisääntulopihan perusrakenne ja istutukset ovat pääosin huvilakauden alkuvuosilta.

Tärkeitä arvoja ovat vanha puusto, säilyneet vanhat käytävälinjaukset joiden kautta heijastuu vanhan kartanopuiston luonne sekä näkymät. Yhdeksi hoidon tavoitteeksi tulisi ottaa näkymien avaaminen ja parantaminen yläpihalta sekä harkittu yhteyden kehittäminen veden äärelle.

28 b.

Hyvin säilynyt, vaatimaton Meilahden tilalle kuulunut rakennus, joka on rakennushistoriallisesti arvokas. Ennen mahdollisia korjaustoimia olisi tärkeää tehdä rakennushistoriallinen selvitys.

Puutarhalle on ominaista vuosisadan aikana tehtyjen lisäyksien ja muutosten tuoma kerroksellisuus, joista uudet pengerrykset tukirakenteineen ovat saaneet muista poikkeavan ja dominoivan aseman. Vanhemmat maastoportaat ja tukimuurit rinteessä sen sijaan ovat hyvin arvokas osa pihakokonaisuutta. Vanhimpia puita edustavat yli satavuotiaat, vanhat männyt sekä vaahterat.

29. Stentorp

Kuistilla ja II-kerroksella laajennettu entinen kauppa on rakennushistoriallisesti arvokas. Korotuksen ja laajennuksen jälkeen rakennuksen julkisivuja on jonkin verran muutettu.

Huvilapalstan rajausta on muutettu sekä pellon että Meilahdentien puolelta (jossa on vanha kaivo). Puutarhasta on vain jäänyt kalliainen rakennuksen pihamaa ja Heikinniementien varren puustoa kasvava vyöhyke. Pihapiiri edustaa vaatimatonta käytännön sanelemaa järjestelyä jonka historiallinen arvo perustuu avoimena säilyneeseen tilaan, kallion ketokasvillisuuteen, vanhoihin syreeniryhmiin sekä alkuperäisellä paikallaan säilyneeseen pihatiehen.

30. Villa Kaurila (entinen Stor-Torp, purettu)

Rakennus on entinen asemarakennus Tohmajärveltä. Myös saunarakennus on siirretty muualta.

Stor-torpin aikana palstalla oli luumutarha ja siellä kasvoi ainakin yhdeksän eri ruusulajiketta, joista osa on mahdollisesti edelleen jäljellä. Puutarha on hyvin hoidettu ja vanhojen lajikkeiden osuus on suuri. Uusien rakennuksien myötä puutarhan historiallinen merkittävyys ei ole suuri.

Sen sijaan sillä on vanhojen puutarhalajikkeiden ansiosta ja puutarhamaisen hoidon vuoksi maisemallista merkitystä Meilahden alueella.

31. Sundell

Asuinrakennus on rakennustaiteellisesti ehjä ja sopusuhteinen aumakattoineen ja säilyneine pienine ikkunoineen. Ennen tulevaa peruskorjausta rakennuksen sisätilat tulisi dokumentoida. Rakennus on siirretty Tehtaankadulta. Pihapiiriin kuuluvalla Töölön Pauligin huvilalta siirretyllä tallirakennuksella on rakennushistoriallista arvoa.

Puutarhan arvoja ovat alkuvuosikymmeniltä periytyneet kivimuistomerkit sekä hahmotettavissa olevat käytävät. Pihan tilallinen rakenne on muuttunut uudisrakennuksen myötä. Avoimen pihapiirin reunoilla säilynyt vanha puusto on arvokas osa huvilapalstan pihakokonaisuutta ja Heikinniementien varren maisemaa

32. Karlstorp

Asuinrakennus on rakennustaiteellisesti arvokas arkkitehti Oiva Kallion piirustuksiin perustuva klassistinen rakennus, jonka takasivulla on ennen 1940-lukua tehty laajennus. Muutoksista huolimatta rakennuksen yleispiirteet ovat säilyneet.

Puutarha-arkkitehtuuri tukee rakennuksen tyyllisuuntaa. Muotopuutarhalle tyypillinen aihe kuistin edessä on säilynyt alkuperäisenä ja antaa pihapiirille puutarhataiteellista ja historiallista arvoa.

Pihatilan laidalla kasvavat vanhat puut ovat arvokas ja oleellinen osa pihakokonaisuutta.

Pohjoisrinteen rehevöityminen ja näkymiä sulkenut puusto on tulos 1960-luvun jälkeisestä kehityksestä Heikinniementien varren huvilapalstoilla ja puutarhakulttuurissa yleensä.

33. Heikinniementie 3

Mansardikattainen asuinrakennus joka vähäisistä muutoksista huolimatta on säilyttänyt perushahmonsaa.

Puutarhasuunnitelmaa ei ole löytynyt eikä tietoa puutarhan alkuperäisestä luonteesta. Arvokasta kasvillisuutta edustavat pihatilaa rajaavat vanhat männyt, lehtimajan syreenit ja pihan muut vanhat pensaslajit sekä kallion ketokasvillisuus ja puutarhakarkulaiset.

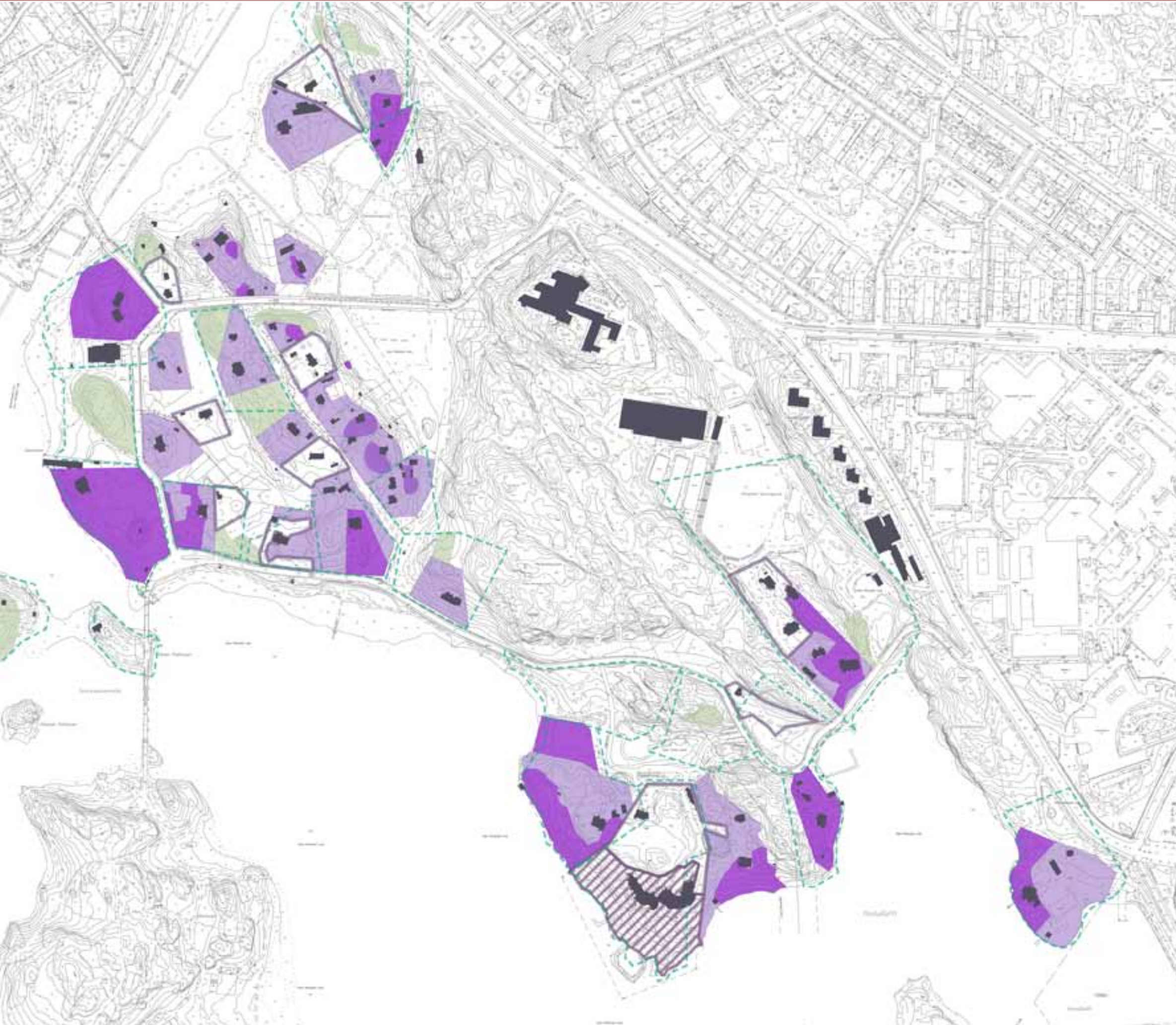
34. Granelund

Omaleimainen, kylämäisen tiivis rakennusryhmä edustaa Meilahden 1910-luvun vaihetta. Yksittäisten rakennusten lähes satunnaisilta vaikuttavat aiheet antavat tälle huvilapalstalle hyvin persoonallisen ilmeen.

Meilahden tilan ajoilta oleva vanha maakellari on historiallisesti arvokas ja sen soisi tulevan entisöitäväksi puutarhapalstojen tai huviloiden hyötykäyttöön.

Puutarhakokonaisuuden jäsentyminen käytävineen ja pihateineen on säilynyt alkuperäisenä tai periytyy Meilahden tilan ajoilta. Muutoksista huolimatta nykyisellä puutarhalla on historiallista arvoa. Huvilapalstan nykyinen rajausta ehdotetaan säilytettäväksi, edellyttäen että se pysyy hoidettuna.

MEILAHDEN HUVILAPUUTARHOJEN ARVOT

arvuluokat ja perusteet

- I luokka: suomalaisen puutarhasuunnittelun/helsinkiläisten huvilapuutarhakulttuurin/Meilahden oman paikallisen historian kannalta erittäin merkittävä puutarha tai puutarhan osa
- II luokka: helsinkiläisten huvilapuutarhakulttuurin/Meilahden oman paikallisen historian kannalta merkittävä puutarha
- Modernin maisema-arkkitehtuurin kohde jossa ympäristön suhde rakennukseen on tyylillisesti ehjä ja johon on sisällytetty yksittäisiä jääniteitä alkuperäisestä huvilapuutarhasta.
- III luokka: Huvilapalsta jonka pihamiljöön on uusittu tai nykyisen rakennuksen suhde ympäristöön on uusi
- Erityisluokka: Entinen huvilapalsta, nykyinen viheralueen osa, jossa on säilynyt jääniteitä vanhasta huvilapuutarhasta. Jääniteet ovat otettavissa esille ja vaalittavissa havainnollisena esimerkkinä paikan huvilahistoriasta.
- Säilyneen historiallisen puutarhasuunnitelman alkuperäinen rajaus

Oheinen selvitystyö Meilahden huvila-alueen kulttuuriympäristön historiasta on asettanut keskeiselle sijalle puutarhakulttuurin ja maiseman kehitysvaiheet. Kun selvityksessä samalla on tarkasteltu uudelleen rakennuskannan historiaa, aikaisempien selvityksien tietoa mahdollisuuksien mukaan täsmentäen ja korjaten, voidaan todeta Meilahden huvila-alueen rakennetun ympäristön nyt ensimmäistä kertaa tulleen tutkituksi kokonaisuutena. Tähän kokonaisuuteen kuuluu huviloiden puutarhojen lisäksi erottamattomana osana koko Meilahden maisema, sen luonto, historia, viljelymuodot ja vapaa-ajan toiminnot.

Meilahden tilan vaikutus

Ennen Helsingin kaupungin alaisen huvilakauden alkua 1870-luvulla, Meilahden tilan vanha kulttuurimaisema oli jo ollut kesänviettopaikkana puoleensavetävä. Väitetäänhän Meilahden rantamaisemien 1850-luvulla olleen yksi Helsingin seudun kauneimmista paikoista ja runsaan vuosikymmenen ajan omistajista kaikkein varakkain, eräs venäläinen kreivi, luovutti Meilahden puistot kaupunkilaisten yleiseen käyttöön.

Selvityksen yhteydessä onkin noussut esiin seikkoja jonka vuoksi juuri 1800-luvun vuosikymmenien Meilahtea olisi tärkeää tutkia tarkemmin, unohtamatta tilan monipuolisen viljelyhistorian merkitystä maiseman muovaajana.

Huvilapuutarhat arvoympäristön osana

Kun Meilahden tila siirtyi Helsingin kaupungin omistukseen ja huvilapalstoitus käynnistettiin, maisemaa leimasi edelleen 1800-luvun kulttuurimaiseman jättämä perintö. Tästä näkökulmasta on ymmärrettävää, että puutarhakulttuurin arvoja haluttiin kaupungin puolelta jatkaa. Huvilan omistajan tuli hyväksyttää huvilansa puutarhasuunnitelma kaupungilla palstan vuokrasopimuksen ehtona. Toisaalta puutarhat kuuluivat tuohon aikaan muuallakin porvariston huvilaelämään hyvin keskeisesti. Suomen 1800-luvun lopun harvalukuisista puutarhasuunnittelijoista tunnetuimmat vaikuttivat myös Meilahdessa, mikä osaltaan korottaa huvilapuutarho-

jen kulttuurihistoriallista arvoa. Nimekkäimpien, M G Steniuksen ja J W Skogströmin suunnitelmista ei tosin ole paljoakaan säilynyt sillä heidän kohteidensa alkupe räisiä rakennuksia ei enää ole. Mutta myös arkkitehtien tai vähemmän tunnettujen puutarhasuunnittelijoiden kädenjälki on selvityksessä todettu varsin ammattitaitoiseksi. (esimerkiksi puutarhuri A Eriksson)

Selvityksen mukaan ainakin kymmenen puutarhaa on voitu todeta suomalaisen puutarhataiteen/helsinki läisten huvilapuutarhakulttuurin kehityksen kannalta erittäin merkittäväksi. Näiden osalta on kaikessa tulevassa suunnittelussa syytä tarkastella puutarhan tilallista ja tyylillistä merkitystä niin suhteessa vanhaan rakennuskantaan kuin paikan topografiaan ja maisemaan. Maisemapuutarhatyylin puutarhojen ollessa yleensä pinta-alaltaan laajoja, saattavat niiden sommitelmien erikoispiirteet usein liittyä reuna-alueisiin, rajauksiin (Tomtebo) tai tiettyihin näkymä-akseleihin. Näiden arvokohteiden puutarhataiteellisten arvojen vaalimisen edellytyksenä olisikin tästä johtuen alkuperäisen puutarhakokonaisuuden säilyminen (Tamminiemi, Tomtebo jne). Palstoihin kuuluneen hyötypuutarhan osuus on tarkasteltavissa erikseen tai omana maisemallisena kokonaisuutena.

Noin 17 huvilapalstaan liittyy selvityksen mukaan puutarhataiteellisia ym. arvoja. Lisäksi löytyy purettujen huviloiden puutarhojen jäänteitä joiden esiintuominen tai muu vaaliminen rikastuttaisi Meilahden virkistysaluekokonaisuutta (Johannesberg, L.Pukkisaari, Orkolinna).

Meilahdessa on runsaasti historiallista huvila-arkkitehtuuria ja puutarhataidetta edustavia kohteita hyvin rajatulla alueella, mikä tekee paikasta erittäin merkittävän aluekokonaisuuden ja verrattavissa esimerkiksi Ruissaloon Turun lähellä.

Viheralueet, metsät, tie- ja rantamaisemat

Meilahden tilan ajoilta periytynyt peltojen ammatimainen puutarhaviljely jatkui ja laajeni huvilakauden aikana kun uusia kasvihuone- ja avomaaviljelmiä perustettiin. Meilahden nykyistä arboretum-puistoa ja palstaviljelyä voidaan oikeutetusti pitää tämän toiminnan perillisenä. Toisaalta valtaosa entisistä viljelylaaksoista

ja niityistä ovat nykyään rehevän ja vaikeakulkuisen lehtometsän peitossa. Tähän toivotaan tulevien suunnittelutöiden kautta muutosta.

Meilahteen liittyy läheisesti myös eräs tärkeä etappi kaupungin metsänhoidon historiaa. Kaupunki perusti vuoden 1890 tuhoisan elokuumyrskyn jälkeen oman taimiston jonka kautta voitiin aloittaa ensimmäiset suunnitelmalliset metsien jälleenistutustyöt.

Tiestön kehitysvaiheet on tarkastelussa nostettu esille todeten muutoksien olleen mittakaavaltaan isoja mutta vanhoja linjauksia noudattavaa. Jatkosuunnittelulle on suositeltu mm:

- näkymien avaamista tieltä rannoille sekä eräiden huolella rakennettujen rantapengerryksien korjausta.
- kartanon varhaisilta vaiheilta peräisin olevan Meilahdentien koivukujanteen palauttamista pylväshaa-parivistön tilalle.

Ulkoilureiteille on esitetty uusia linjauksia ja eräiden historiallisten reittiosuuksien palauttamista.

Ranta-alueiden käsittelyn tavoitteena on parantaa yhteyksiä veden äärelle. Eräitä hävinneitä laitureita huvimajoineen tai uimahuoneineen suositellaan palautettaviksi. Visuaalista yhteyttä vedelle voidaan palauttaa säännöllisellä ruovikon niitolla. Suositukset jatkosuunnittelulle ovat esimerkinomaisina, eivät alueellisesti kattavia

Jatkotyölle

Selvitys antaa pohjaa jatkotutkimuksille ja lisäselvityksille yksittäisten rakennusten ja huvilapuutarhojen osalta mutta myös koko alueen kehittämiseksi yhtenä Helsingin kulttuurimaiseman puutarhataiteellisenä helmenä. Kaikelle jatkosuunnittelulle tulee tarjota mahdollisuudet syventävään historiallisen taustan tutkimiseen

Tärkeimpänä tavoitteena sekä huvilakulttuurin arvojen esilletuomiseksi että aluekokonaisuuden historiallisten ja elämyksellisten arvojen tai asuinviihtyvyydenkin kannalta ovat näkymien ja näköyhteyksien avaaminen.